

Srbija navodi javnost na zaključak da se Vlada Crne Gore pridružuje „neprijateljima“

Srbija nikad nije imala ovako neobrazovanu i kratke pameti Vladu. Vjerujem da u Vladi ima ministara koji vjeruju da je već donijeta odluka da je srpski narod genocidan, i da će to uslijediti odmah po usvajanju Rezolucije

MONITOR: Crnogorska vlada je usvojila dva amandmana koja će predložiti za dopunu prijedloga Rezolucije o Srebrenici, o kojem bi trebalo uskoro da se glasa u GS UN. Premijer Milojko Spajić je najavio da će Crna Gora glasati za Rezoluciju. Kako Vi ocjenjujete crnogorsku inicijativu u vezi sa amandmanima o individualizaciji zločina

genocida i „očuvanju“ Dejtonskog sporazuma?

KANDIĆ: Haški tribunal je osudio pojedince, najviše po rangu u Vojsci i u vlasti RS, i to je merodavno. Očito da Vlada Crne Gore ovim amandmanom pokušava da potvrdi da poštuje haške presude za genocid i da srpskim političkim partijama u Crnoj Gori i vlasti u Srbiji pošalje poruku da neće

dozvoliti da se srpski narod krivi za genocid. Moj utisak

je da je amandman o očuvanju Dejtonskog sporazuma usvojen pod pritiskom, da se pokaže stav da niko ne može ukidati Republiku Srpsku. Taj amandman teško da može biti prihvaćen..

MONITOR: Crna Gora je u ratovima 1990-tih dugo bila saveznica beogradskog režima. Premijer Spajić rekao da će Podgorica i dalje podržavati sva međunarodna akta kojima se osuđuje zločin genocida i zločini protiv čovječnosti počinjeni u tim ratovima. Kako tumačite ovaj potez crnogorske Vlade?

KANDIĆ: Vlada Crne Gore je pod velikim pritiskom unutar Crne Gore, a susedna Srbija sva-

kodnevno upire prst kojim navodi javnost na zaključak da se Vlada Crne Gore pridružuje „neprijateljima“ koji hoće da proglase srpski narod genocidnim.

MONITOR: *Da. Od strane zvanične Srbije došle su teške riječi na ovu odluku crnogorskih vlasti. Prvo od Ivice Dačića, ministra policije, a onda i od novog premijera- Miloša Vučevića, koji je „najbližoj državi“ poručio da se radi o njenoj nezavisnosti i da „ono što sljedi iza toga je nešto što mora da vas brine“... Reakcije Beograda su patronišuće i potpuno nediplomatske. Da li je to i rezultat kratkog dometa polutajnog projekta srpskog sveta?*

KANDIĆ: Srbija nikad nije imala ovako neobrazovanu i kratke pameti Vladu. Verujem da u Vladi ima ministara koji veruju da je već doneta odluka da je srpski narod genocidan, i da će to uslediti odmah po usvajanju Rezolucije.

MONITOR: *Vučić najavljuje skori ponovni odlazak u Njujork*

Pokazalo se da je samo Crna Gora bila iskrena u odnosu na osnivanje REKOM-a. REKOM mreža pomirenja nastavila je da radi, i za dva mjeseca izlazimo sa studijom o nestalima u vezi sa ratom na Kosovu. Uradili smo to bez pomoći državnih komisija za nestala lica i bez pristupa informacijama od javnog značaja, jer se pokazalo da je primjena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja vrlo restriktivana u odnosu na podatke u posjedu državnih institucija

Haški tribunal je osudio pojedince, najviše po rangu u Vojsci i u vlasti RS, i to je mjerodavno. Očito da Vlada Crne Gore prvim amandmanom pokušava da potvrdi da poštuje haške presude za genocid i da srpskim partijama u Crnoj Gori i vlasti u Srbiji pošalje poruku da neće dozvoliti da se srpski narod krivi za genocid. Moj utisak je da je amandman o očuvanju Dejtonskog sporazuma usvojen pod pritiskom, da se pokaže stav da niko ne može ukidati RS. Taj amandman teško da može biti prihvaćen

ne bi li nastavio borbu protiv Rezolucije. On, kao i Dodik, tvrdi da će ovom rezolucijom Srbi i „zvanično“ biti obilježeni kao kolektivni krivci za genocid i da će se morati platiti ratna odšteteta. Elmedin Konaković-šef BiH diplomatije - poručuje da ga je reagovanje Beograda iznerviralo te da će Sarajevo na sve načine gledati da dobije reviziju na presudu Međunarodnog suda pravde iz 2007. pa i da traži odštetu. Zašto se toliko dugo čeka na „istinu i pomirenje“?

KANDIĆ: Šef diplomatije BiH nije onaj stari kadar – da je diplomatu teško iznervirati. Bilo je predloga za reviziju presude Međunarodnog suda pravde, to su posebno predlagali neki bivši tužioc Haškog tribunala, ali nema novih činjenica, tako da to nije na dnevnom redu.

MONITOR: *Smatralo se da će realizovanje regionalne Inicijative za REKOM, upravo doprinijeti i nekoj vrsti društvene katarze. Iako su uloženi veliki naponi, ispostavilo se da nema kontinuiteta podrške institucionalizovane političke volje u ex-yu državama i da sve zavisi od partija i njihovih interesa. U Zagrebu je 2019. nađena neka vrsta rješenja kroz plan aktivnosti REKOM-mreže pomirenja, da sama popiše žrtve 1990-tih. Kakvi su dosadašnji dometi ove organizacije čiji rad koordinirate?*

KANDIĆ: Pokazalo se da je samo Crna Gora bila iskrena u

odnosu na osnivanje Regionalne komisije. Vlada je bila donela odluku da na samitu Berlinskog procesa potpiše Deklaraciju o osnivanju REKOM-a. Vlada Severne Makedonije je takođe bila spremna da podrži osnivanje REKOM-a ali ključni političari u Srbiji, Hrvatskoj i BiH pokazali su da najviše podržavaju ideje i politike koje ih drže na vlasti. Svi su izabrali etnonacionalističke politike, i to jače nego one koje su dovele do 130.000 žrtava i genocida u Srebrenici. REKOM mreža pomirenja nastavila je da radi, i za dva meseca izlazimo sa studijom o nestalim u vezi sa ratom na Kosovu. Uradili smo to bez pomoći državnih komisija za nestala lica i bez pristupa informacijama od javnog značaja, jer se pokazalo da je primena Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja vrlo restriktivana u odnosu na podatke u posjedu državnih institucija.

MONITOR: *Haški tribunal je završio svoj posao, a MRMKS je preuzeo slučajeve kao što su optužnice za nepoštovanje Suda. Postoje dvije optužnice protiv Vojislava Šešelja i njegovih saradnika koje se, u osnovi, tiču pritisaka na svjedoke. Za prvu je 2020. donijeta pravosnažna presuda da se visoki funkcioneri SRS, Petar Jojić i Vjerica Radeta, uhapse i izruče Hagu, a druga iz 2023. na kojoj su, pored Šešelja, još četiri njegova saradnika, nedavno je prepuštena pravosu-*

đu Srbije. Ako postoji, u čemu je razlika između ova dva slučaja?

KANDIĆ: Kada je Šešelj u pitanju, mora se priznati da on diktira uslove. On se nije odazvao ni na jedan poziv Haškog tribunala. Kada je on prvostepenom presudom bio oslobođen, bio se uplašio i Aleksandar Vučić. Tada je održao konferenciju za štampu i rekao da Srbija neće sprovesti plan o stvaranju Velike Srbije. Ali, vreme je pokazalo da iako nema javne komunikacije između Šešelja i Aleksandra Vučića, Šešeljeva reč i dalje ima snagu – ne da saradnike, a u Srbiji pravosuđe ima političke naredbodavce, tako da neme štete po Šešelja.

MONITOR: *Problem zaštite svjedoka je, možda, bio najočigledniji u slučaju Šešelja, ali je to pratilo i druge procese u Hagu. Posebno je u tom smislu indikativno, suđenje Ramušu Haradinaju... Koliko je pritisak na svjedoke-njihovo mijenjanje iskaza datog u istrazi ili „nestajanje“, umanjilo mogućnost dostizanja pravde za žrtve i ko je, po Vašem mišljenju, odgovoran?*

KANDIĆ: Šešelj je bio uspeo da isplete jaku mrežu pouzdanih svedoka, od četničkih vojvoda do pravnika, istoričara i dobrovoljaca. Samo su neki dobrovoljci „iskočili“, izneli kako su postali „svedoci po zadatku“. Međutim, nije bilo suđenja, pa su shvatili da je teško, bez zaštite države, ustati protiv Šešelja.

Haški tribunal nije uspeo da obezbedi zaštitu svedoka u suđenjima komandantima Oslobođilaške vojske Kosova. Smrt desetak svedoka je ostala nerazjašnjenija, sa jakom sumnjom da su likvidirani. Čini se da je zaštita svedoka značajno unapređena u suđenjima Hašimu Tačiji i drugim bivšim komandantima OVK. Većina svedoka svedoči pod jakom zaštitom, sednice su često zatvorene za javnost, i to je znak koliko je rizično svedočiti o zločinima OVK.

MONITOR: *Posebno odelje-*

Upravo je za vršioca dužnosti šefa Tužilaštva za ratne zločine izabran Dušan Knežević kome se ne može sporiti znanje, ali pomaka neće biti u procesuranju ratnih zločina jer je on najveći zaštitnik bivših komandanata JNA i VJ od krivične odgovornosti

nje za ratne zločine Višeg suda u Beogradu, preuzelo je više slučajeva tužbi od BiH tužilaštva. Nedavno je sedam tužilaca Kolegija tog odeljenja, poslalo dopis Visokom savjetu tužilaštva iznoseći primjedbe na rad glavne tužiteljke Snežane Stanojković i protivući se njenom reizboru. Tu su primjedbe za nestručnost, nepotizam, lošu saradnju sa MR-MKS. Vaš Fond pruža pravnu po-

moć žrtvama u ovim procesima. Kako ocjenjujete rad Posebnog odeljenja?

KANDIĆ: Upravo je za vršioca dužnosti šefa Tužilaštva za ratne zločine izabran Dušan Knežević kome se ne može sporiti znanje, ali pomaka neće biti u procesuranju ratnih zločina jer je on najveći zaštitnik bivših komandanata JNA i VJ od krivične odgovornosti.

MONITOR: *Izjava Ričarda Grenela-bivšeg SAD izaslanika za dijalog Prištine i Beograda, o gotovo finaliziranom dogovoru Tramp-Tači-Vučić o teritorijalnim ustupcima za sporazum između Kosova i Srbije, bila je zgodan momentum za predizborne reakcije u Srbiji ali i za kampanju Donalda Trampa. Grenel tvrdi kako je upravo Džon Luman Smit-tužilac „specijalista“ u procesima za zločine OVK koji se vode u Hagu, navodno osujetio ovaj dogovor, brzim podizanjem optužnice protiv Hašima Tačija. Ima li mjesta za spekulacije koje inicira Grenel?*

KANDIĆ: Podizanje optužnice protiv predsednika Kosova nije bilo brzo. Prošlo je bilo tri godine od završetka istrage koju je vodio Klinton Wiliamson. Na kraju svog mandata je održao konferenciju za štampu i podsetio je na izveštaj Dika Martija i njegove nalaze o delovanju Dreničke grupe. To je bilo dovoljno jasno da je na udaru Hašim Tači i njegovi bliski saradnici. Verujem da je bilo dogovora između Hašima Tačija i Aleksandra Vučića – da Srbija ne traži podizanje optužnice protiv Tačija i da preko Grenela utiče da se ne podiže, a da zauzvrat dođe do razmene teritorija, verovatno Bujanovac i Preševo za Sever Kosova. Međutim, obojica su bila zaboravila da je Klinton Wiliamson u istrazi sve Martijeve nalaza potvrdio, osim trgovine ljudskim organima.

Nastasja RADOVIĆ